3

DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA

De

LOQUELÆ SYMPTOMATIBUS,

QUAM

DIVINO ASSISTENTE NUMINE

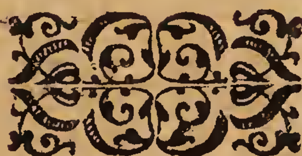
Jussu & Decreto

AMPLISSIMI, EXCELLENTISSIMI, ET EXPERIENTISSIMI, IN CELEBERRIMA ARGENTINENSIUM UNIVERSITATE MEDICORUM COLLEGII,

Pro Summis in Arte Medica Honoribus, Immunitatibus ac Privilegiis Doctoralibus ritè consequendis

Placidæ φιλιάτρων Censuræ committit ad 20. Decembr.

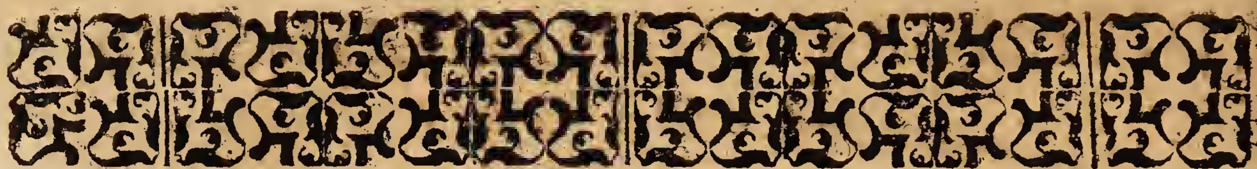
VITUS Riedlin / ULMANUS.

ARGENTORATI,

Typis JACOBI THILONIS:

ANNO M. DC. LII.

MAGNIFICIS, NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS, & PRUDENTISSIMIS,

DN. DN. DUUMVIRIS,

CONSULIBUS AC RELIQUIS, QUI E SENATORIO SUNT ORDINE, INCLYTÆ & IMPERIALIS REIPUBL. ULMENSIS.

PATRIBUS PATRIÆ, FAUTORIBUS MAXIMIS, DOMINIS GRATIOSISSIMIS

Exercitium hoc Medicum

In debitæ Observantiæ τεκμήριον, Animi Grati monumentum, Suiq; ulteriorem Commendationem

submissè consecrat,

V. V. A. A. & N. N.

devotissimus cliens

Vitus Riedlin.

THESIS I.

PLacet impræsentiarum agere de Symptomatibus iis, quæ in actione Hominis nobilissimâ, Locutione videlicet, hactenus deprehensa fuerunt.

II. Læditur verò eadem, prout pleræq; aliæ tripliciter, Vel enim aboletur, vel imminuitur, vel depravatur.

III. *Abolitio* rursus fit dupliciter, aut enim vox etiam simul perit, aut hæc superstes manet: Græcis vocatur *ἀναυδία*, & *ἀφωνία*. *Imminutio* accidit, quando ægrè, tardè, difficulterque Loquela succedit. *Depravatio* maxime conspicua est in *ἰσχνοφωνία*, *ψελλότητι*, & *τραυλότητι*.

IV. Ex hisce elucescit, quid sit abolita, imminutave Locutio: quid reliquæ depravatæ species, ex sequentibus.

V. *ἰσχνοφωνία*, illud dicitur Symptoma, cum quis primam vel aliam syllabam cum labore & difficultate repetere cogitur: Vel, ut alii describunt, est alteram Syllabam, alteri præproperè jungere non posse. *Alio nomine* appellatur, Linguæ hæsitantia, sive titubantia, & Battarismus.

VI. *Τραυλότης*, Balbuties, cum pro litera R. pronunciatur L. aut R. imperfectè solùm effertur, idque cum ictu quasi tremulo.

VII. *ψελλότης*, Blæsitas, quando non omnes literæ & syllabæ pronunciantur, sed quædam omittuntur.

VIII. CAUSÆ Abolitæ & Imminutæ Loquelæ sunt eædem, differunt tantum secundum magis & minus: Et hærent vel in Spiritibus, vel in partibus, quæ Locutioni inserviunt.

IX. *In Spiritibus*, quando iidem *vel* deficiunt, id quod in Agone, Syncope, Animi deliquiis &c. accidit. *Vel*, Cum In-

fluxus

fluxus illis denegatur in Organa motus, ut fit in Apoplexia, 6. aph. 51. Affectibus soporosis; Ictu, casu, lapsuve ab alto; 7. aph. 58. Ebrietate, 5. Aph. 5. *Vel* quando ad Interiora revocantur, id quod in terrore, subitâ consternatione, mœrore, Luctuve evenire solet.

X. *Ratione Instrumentorum.* Causæ sunt variæ: quoniam & hæc ipsa varia sunt & multiplicia: Et juxta communem Versiculum

Instrumenta novem sunt: fauces, Lingua, palatum,
Quatuor & dentes, & duo labra simul.

Quibus tamen jure meritoque adduntur, principium nervorum, Arteria, aspera, Pulmo, Musculi Thoraciei, Nervi recurrentes, Maxilla Inferior, Buccæ.

XI. *Et primo quidem* LINGUA, tanquam ὄργανον διαλεκτικὸν, Loquelam impedit, quando vel proprium illius Corpus p. n. afficitur; vel cum in actione suâ, ob partium circumjacentium vitia impeditur.

XII. *Ipsius Linguæ vitio* I. *quando intemperanter se habet*, idque vel in siccitate, vel in humiditate: Illud accidit in febribus ardentibus; hoc in ipsis puerulis. II. *Linguæ tumor*, & in eam quidem magnitudinem auctus, ut lingua vix ore contineri queat, cujus Exemplum illustre extat apud Galen. lib. 14. meth. med. c. 8. III. *Linguæ amputatio*, vel totalis, vel partialis; Ejusdem Vulnus, Ulcus. IV. *Ligatura Linguæ*, propter illius vinculum, quod Frænum aliâs vocatur, arctius, aut longius, adeò ut ad apicem, seu extremitatem eius sese extendat. V. *Musculi ejus*, cum sunt vulnerati, ulcerati, tumefacti, intemperie siccâ, humidaque affecti, resoluti. VI. *Nervi Linguæ motorij*, qui à septimo nervorum pari prodeunt, qui vel in ipso utero malè formantur, unde muti nascuntur; vel post ortum nimium humectantur, refrigerantur, obstruuntur, comprimuntur, vulnerantur.

XIII. *Lingua in motu suo impeditur* I. Ratione *Palati*, quod vel tumefactum, ulceratum, vulneratum. II. Ratione *dentium*, qui vel prorsus desunt, vel vitiosi sunt in situ. III. Ratione *buccarum*, quæ itidem vulneratæ, ulceratæ, tumidæ, vel secundum

musculos

musculos resolutæ. IV. Ratione *Gingivarum*, quæ nonnunquam in prodigiosam excrescunt magnitudinem, de quibus Schenck. Obs. de Cap. 374. V. Ratione *partis qua Lingua subjacet*, in qua Ranula, ejusdem motum impedit. VI. Ratione *Maxillæ Inferioris*, quando vel effringitur, vel luxatur.

XIV. FAUCES malis hisce Occasionem præbent, cum præcluduntur vel coarctantur, à Tumoribus & Inflammationibus tùm Laryngis, tùm faucium ipsarum, tùm etiam Columellæ & Tonsillarum. *Arctantur* itidem à Polypo, qui quandoque ita excrescit, ut per foramina palati, ad ipsas quoque fauces descendat.

XV. NERVORUM PRINCIPIUM, spinalis Medulla, Nervique vocales, Recurrentes appellati in causa sunt, quando vel obstruuntur, vel comprimuntur, vel vulnerantur.

XVI. LABRA verò, cum & ipsa tumefacta, resoluta, convulsione affecta, vulnerata, ulcerata, malè primitùs conformata.

XVII. ARTERIA ASPERA, quæ & Canna Pulmonum, & fistula spiritalis nuncupatur, Loquelæ obest, si sit obstructa, arctata, vulnerata, intemperie humida tentata.

XVIII. PULMONES tale quid causantur, quando sunt obstructi, arctiores redditi & adstricti, quando item inflammati, itemque compressi.

XIX. MUSCULI THORACICI actionem hanc lædunt, cum vel insigni intemperie, frigidâ cumprimis laborant; vel Apostemate aliquo magno conflictantur; vel grave vulnus, inque thoracem penetrans patiuntur; vel denique etiam Paralysi afficiuntur.

XX. *Ἰσχνοφωνίας quæ sit causa*, explicatu admodum est difficile. Acquiescimus nos in illis, quas Aristoteles sect. 11. Probl. affert, nimirum I. *Imbecillitate* Linguæ & Labiorum. II. *Ligatione* Linguæ, cum libera atque soluta non est. III. *Calore*. IV. *Frigore*. Quibus tamen & *vitium quoddam conformationis* addimus, quandoquidem ferè semper ab ipso ortu vitium istud dependeat.

XXI. *Τραυλότητος Causas*, Gal. Comm. 6. aph. 32. sequentes recenset, I. Linguæ imbecillitatem naturalem, aut etiam

 Nervorum

Nervorum, quos Lingua accipit à cerebro. II. Ejus brevitatem, quam tamen dicit rarissimam. III. Linguæ humiditatem atque mollitiem, hæc enim firmiter inniti non potest. IV. Siccitatem & ariditatem Linguæ. V. Defatigationem, idque propter diuturnum & continuum sermonem.

XXII. *ψελλότητος Causæ* secundum authores sunt, I. Nimia in loquendo festinatio. II. Defectus Dentium. III. Labrorum mutilatio. IV. Palati exesio. V. Vitium aliquod Linguæ, cum vel justo longior, aut brevior, latior aut angustior, Crassior item, & indecenter formata.

XXIII. *Quæ verò*, singulorum horum vitiorum speciales sint causæ, quæ item externæ, facillimè ab illo perspici poterit, qui vel mediocriter in Pathologicis versatus fuerit.

XXIV. Transeo ad DIAGNOSTICA, quæ quidem addere nihil attinet, cum satis superque vitia hæcce cuivis ex supradictis innotescant. *Hoc solum notandum*, quâ ratione discernenda sint, an oriantur per Idiopathiam, an verò per Sympathiam. Illud palàm fit, quando reliquæ functiones animales minimè læduntur: hoc verò, quando illæ simul coafficiuntur.

XXV. PROGNOSTICA: *Nativa vitia*, quæ in magnitudine & conformatione consistunt; Vulnera item & Rupturæ Nervorum, immedicabilia sunt.

Ab Apoplexiâ vel Caro relicta, rarò & difficulter curatur.

Ex Confirmatâ Paralysi omnes obmutescunt.

Dum tota Lingua resolvitur, gravis impendet metus Apoplexiæ, Gal. l. 4. de loc. aff. c. 2.

XXVI. CURATIO quibus perficiatur, manifestum id fit ex Methodo medendi, nimirum causæ recensitæ omnes sunt demendæ, Intemperies per contraria alterandæ, Mala compositionis corrigenda, Vulnera denique & ulcera ex artis præscripto pertractanda. *De quibus* tamen omnibus hac vice & hoc loco agere Instituti mei ratio non patitur, illa namque omnia hic describere, & nimis longum, & forsan etiam tædiosum foret. *Agam* autem 1. de Linguæ Paralysi, quæ vitio humorum, potissimum verò frigidorum orta. 2. De Imminutâ vel abolitâ Loquela à casu, ictu, aut lapsu ab alto ortâ. Denique 3. de Lin-

guæ

gnæ Ligaturâ, quæ easdem actiones impedire non rarò solet.

XXVII. *Paralysis* quam modo nominavi, est vel ab Obstructione, vel Compressione, vel nimiâ humectatione & frigiditate Nervorum. *Hîc ergò* indicantur duo, ut nimirum I. Humores vitiosi aufferantur. II. Intemperies per contraria alteretur.

XXVIII. *Priori satis fit*, si universalibus præmissis, humores isti vacuenter vel sensibiliter per Caputpurgia, Hydrotica, Errhina, sternutatoria, Gargarismos & Apophlegmatismos; Vel insensibiliter, per Discutientia & Absumentia. Revellantur item, & à parte affecta avertantur. Posteriori verò, Alterantibus Calefacientibus, & iis quidem appropriatis.

XXIX. *Universalia* consistunt in primarum viarum evacuatione, Humorum præparatione, & eorundem expurgatione. Quorum tamen præsidiorum materiam recensere nolo, cum sæpius ex hoc loco tradita fuerit, passim quoque extet apud Medicos, & in subsequentibus etiam non pauca eorum reperiantur.

XXX. *Revellunt*, & humores à parte affectâ avertunt, Clysmata & suppositoria acriora. Cucurbiculæ cum & sine scarificatione adhibitæ, frictiones dolorificæ deorsum versus cum linteaminibus calidis factæ, Sinapismi & vesicatoria artubus applicita.

XXXI. Materia verò *Clysmatum* acriorum est ista: *Origanum*, Calamynta, Ruta, Centaur. minus, Pulegium, Hyssopus, Marrub. *Sem.* Carui, Fœniculi, Anisi. *Rad.* Gentianæ, Aristolochiæ, *Agaricus.* Colocynthis. decoquant. in aqua vel hydromelite: Decocto addantur *Ol.* Rutæ, *Hiera* Diacolocynth, Benedicta laxat. Diaphœnicum, *Sal* Gemmæ, Sal vulgaris, &c.

XXXII. *Suppositoria acriora* parantur ex Melle cocto & inspissato, additis *Pulver.* Aloes, Agarici, Sal. Gemm. Hier. picr. Gal. Pulv. scammon. Colocynthid. Hellebori utriusque, Nitri, Sal. Ammoniac. Diagryd. Troch. Alhand. Elaterii.

XXXIII. *Quod si* Vitium sanguinis fluxilis effatu dignũ quoque adfuerit, præmissis præmittendis, sanguis mittatur è vena Cephalicâ primo: Deinde è venis sub lingua, quod sæpe præsentissimum affectionis hujus fuisse remedium, Sennertus testatur.

XXXIX.

XXXIV. *Caput sensibiliter* evacuant, uti jam dictum 1. *Purgantia*, inter quæ inprimis commendantur Pilulæ, quæ cum diutius ventriculo immorentur, validius trahunt à partibus distantioribus: Sunt autem sequentes:

Pilulæ Cochiæ, Aureæ, sine quibus, Arabicæ, de Nitro Tralliani, Arthriticæ Nicol. Fœtidæ major. Mes. de Sagapeno, de Opopan. de sarcocolla, &c.

XXXV. 2. *Errhina & Ptarmica*, quorum materia sunt sequentia. *Aq.* Betonic. Majoran. Salv. Rosmar. Lavendul. Serpilli, Rutæ, Hyssopi, Anagallid. Fumariæ, Mercurial. Betæ, Pulegii, Origani, Marrub. Chelidon. maj. Gentian. *Succus* Betæ, Brassicæ, Irid. nostrat. Ciclamin. Cucumer. asin. Mercurial. Cæparum. *Ol.* Rosmar. Majoran. Euphorb. Piperis.

Pulv. Majoran. Semin. Nigellæ. Irid. Illyric. Calament. Ciclamin. Acori. Flor. Lil. Convall. Saponar. Nicotian. Pyrethri. Euphorb. Zinziber. Castorei, Macropiper. Hellebori albi.

XXXVI. 3. *Apophlegmatismi*, qui ex sequentibus componuntur: ut sunt: *Rad.* Pyreth. Cort. rad. Cappar. *Hyssopus*, Majorana, Betonica, Ruta, Zinziber. *Sem.* Staphisagriæ, Sinapios, Nigellæ. *Cubebæ*, Macropiper, Macis, Nux *Mos*chata. *Mastiche. Vva Passa.* Quibus si decoquuntur additur *Mel* Rosatum Colatum, *Mel* Anthosatum.

XXXVII. *Insensibiliter materiam vacuant*, discutiunt, & absumunt: Intemperiem insuper corrigunt, & nervos corroborant ex compositis internis sequentia.

Aqua Ceras. nigr. Sylvest. Lavand. fl. Pœon. Lilior. Convall. fl. Tiliæ, Salviæ, Majoran. Rosmarini cum vino facta, Levcoi lutei, Cinamomi: Mirabil: Langij, Salviæ compos. Elyx. Vitæ Matth.

Spir. Ceras. nigrorum.

Essentia Castorei cum Spir. Vini parata.

Ol. Anisi, Linguæ guttatim inspersum.

Conserva Primul. Veris, Betonic. Lavand. Chamepyt. Anthos, Salviæ, fl. Pœon. Lil. convall.

Theriaca Andromachi, Mitridat. Damocrat. Diacastoreum Myrepsi.

Acorum

Acorum Cond. rad. helen. cond. N. M. cond.

Extract. Galang. Calam. aromat. baccar. Junipet.

Spec. Diambr. Diamosch. dulc. Dianth. Diapliris, Diacubeb.

Sal Perlarum, Corallorum, Succini.

Ex qua materia variæ concinnari possunt formulæ, nimirum Tabulæ, Rotulæ, Trochisci, sublingual. Conservæ, Condita, Electuaria, Aquæ compositæ, &c.

EXTRINSECUS Vertici & Nuchæ inungi poterunt *Balsam.* Apoplectic. succini, Rosmar. Salv. Lavendulæ, Rutæ.

XXXVIII. *Quod si* Loquela aboleatur vel imminuatur à causa quapiam externa, Ictu videlicet, Casu aut Lapsu ab alto. I. *Humorum affluxus* est prohibendus, per Venæ sectionem, Remedia Revulsoria supra proposita, & Medicamenta Repellentia. II. *Materia*, quæ extra vasa fuit lapsa discutienda.

XXXIX. *In Repellentium* verò usu notandum, I. ne illa actu frigida admoveantur. II. Ne sint adstringentia, poros enim obstruunt, & transspirationem impediunt. III. Ante applicationem capilli prius abradantur.

XL. *Eorum* Materia ex simplicibus sunt:

Lactuca, Viola, Nymphæa, Lenticula palustris, Alsine, sempervivum, Lenticula palustr. Solanum, Papaver album: *Rosa*, Violæ.

Sem. Psyllij, Papaver albi.

Tragacanta. Ovi Albumen.

Farina Hordei, Fabarum.

Ex Compositis:

Aqua Lactucæ, Solani, Violarum, Lenticulæ palustr. Sempervivi, flor. Sambuc. Omnium flor. spermatis ranar. Roris majal. Cucurbitar. Cucumer. Melonum.

Ol. Ranar. Populneum, Violarum Sambucinum, Nymphæ.

Vnguent. alb. cum & sine Camphorâ, Refrigerans Galen, Populn. Violat. de Glycyrrhyza.

Mucilago Sem. Psyllij, Sem. Cydoniorum.

Ex quorum præsidiorum materia parari queunt Frontalia, Epithemata, Pulticulæ, Cataplasmata, &c.

XLI. *Discutientium Materia* Interna, jam proposita fuit thes. 37.

XLII. Quæ extrinsecus applicantur, componuntur ex sequentibus.

Betonica, Salvia, Rosmarin. Majoran. Origan. Hyssop. Ruta, Marrub. Absynth.

Fl. Chamemeli, Meliloti.

Farin. Sem. Lini, Sem. fœnogr.

Melle, *Pinguedine* Anser. Vulpin. Adipe Gallinaceo.

Ol. Rutæ, Laurin. Chamemelin. Keyrino, Anethino.

Unguent. Aregon. Martiat. Agripp.

Cerat. de Betonica.

XLIII. *Restat* ut paucula quædam de Ligaturâ Linguæ adjiciam.

XLIV. Oritur illa vel statim à primo ortu, vel demum post ortum ob ulcus, aut Cicatricem.

XLV. *Putant quidam* prius vitium omnibus, aut saltem plerisque commune esse; Unde videmus Obstetrices ad illud solvendum, vel acutum unguem, vel forficem in promptu habere. Falluntur tamen, quandoquidem ipsa natura non perpetuò aberret, aliquando tamen id ipsum evenire *αὐτοψία* monstrat.

XLVI. *Remedium* utriusque est Incisio, quam Aetius tetrab. 2. serm. 3. c. 36. aliique docent: nervosum nimirum istud vinculum transversum secatur, vel quicquid durum est, ut si Cicatrix in causa est, vi ferri absumitur, animadversione adhibitâ, ne simul etiam vicinæ partes lædantur.

XLVII. *Cautio* quoque adhibenda ne nimis profundè incidatur, quanta enim pericula exinde consequantur, exemplo probat Fabritius Hildan. Cent. 3. observ. 23.

XLVIII. *Monet idem* ibidem ut Ligamentum istud in duobus vel tribus incidatur locis: hâc enim ratione fieri, ut difficilius coalescat.

XLIX. *Post operationem* Oxycratum seu Posca, Syrup. de Ros. siccis, Mel. Rosatum Colat. & aquæ Vulnerariæ, ut sunt

Aq. Saniculæ, Alchimill. Verbenæ, Pilosellæ, Equiset. Prunell. Consolid. maj. Anagallid. fol. quercûs, Millefolii, &c. adhibentur.

L. Atque

L. Atque hæc de propositâ materiâ dicta sufficiant, *Tibi ô* Æterne Deus, pro his atque aliis tuis muneribus, quæ e largissimâ manu tua accepi, Sit Laus, Honor, & Gratiarum actio, in secula.

COROLLARIA.

1. Ventriculus sanguine non Chylo nutritur.
2. Hepar est Principium Venarum ῥιζώσεως.
3. De Spiritu naturali quamvis Galenus dubitarit; est tamen ille summè necessarius.
4. Aqua simplex non est Nutrimentum.
5. Causa continens & Conjuncta æquipollent, non item Conjuncta & Proxima.
6. Color Corneæ tunicæ p.n. visionem lædens, est Morbus.
7. Curatio fit per contraria.
8. Ineptè faciunt, qui Purgantia Cibis in Prandio vel Cœna admiscent.
9. In sanguinis missione venarum delectus est habendus.
10. Causa dierum Criticorum Principalis non est Luna.
11. Datur Apoplexia, quæ à denegato Influxu Spiritûs vitalis in cerebrum oritur.
12. Epilepsia Affectus est Chronicus.
13. Dolor dentium ῥευματικὸς pro specie Arthritidis citra absurditatem haberi potest.
14. Non omnis febris putrida fit à putredine humorum.
15. In dysenteriâ licitum est Purgantia offerre.
16. Si Fernelius per arenosam Renum Constitutionem eorum Intemperiem Calidam, densitatem, angustiam

gustiam, & facultatis expultricis imbecillitatem intelligit, potissimam Renum Calculi ponit causam efficientem.

17. Aqua Articulorum, das Gliedwasser non est eorum nutrimentum.

18. Potiones Vulnerariæ insignem præstant utilitatem.

19. Vulnera sclopetorum non semper junctam habent ambustionem.

20. In parando setaceo, præstat ferrum frigidum ignito.

FINIS.

